

Kommunstyrelsen

Handläggare: Helena Wickholm, Emelie Hansebo, Frida
Skagerberg, Charlotte Köhler
Titel: Projektledare, Planarkitekt, Ekolog, Stadsarkitekt
E-post: helena.Wickholm@norrtalje.se

Bilaga 1: Rapporteringsunderlag – Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel

Innehåll

Uppdrag:	3
Syfte	3
Mervärden av lokala småskaliga odlingsområden	4
Avgränsning av uppdraget	4
Kolonilotter stärker arbetet med interna mål, program och planer	5
Kolonilotter stärker arbetet med Agenda 2030.....	8
Omvärldsspaning	8
Olika former av gemensam småskalig stadsodling	9
Kolonilotter nuläge och historik	11
Förutsättningar	12
Förslag på nya platser för gemensam småskalig stadsodling	19
Behov av kommunala och externa resurser för fortsatt arbete mot ökad självförsörjandegrad	31
Riskanalys.....	32
Identifierade åtgärdsområden att arbeta vidare med:	33
Referenser	35

Uppdrag:

Föreslå lämplig placering av fler kolonilotter i syfte att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel och för att säkerställa egenförsörjning av livsmedel.

Tidplan:

Ambitionsnivån för uppdraget fastställs i samråd med samhällsbyggnadsutskottet under kvartal 2 2024. Uppdraget kommer att redovisas i form av en skriftlig rapport till Kommunstyrelsen den 3 juni 2024.

Syfte

Uppdragets syfte

Uppdraget syftar till att främja lokalodlade och lokalproducerade livsmedel för att höja graden av egenförsörjning av livsmedel.

Hållbar matförsörjning

Lokalodlade och lokalproducerade livsmedel från egen produktion är oftast den allra mest hållbara formen av matproduktion ur alla tre dimensioner av hållbarhet.

Kolonilotter bidrar till miljön i staden genom att de tillför grönska som bidrar till biologisk mångfald, lokal klimatreglering, renare luft och flera andra ekosystemtjänster.

Organiserade odlingsområden motverkar också ensamhet och öppnar upp för nya bekantskaper och utbyten. De är också en plats för lärande om naturen och en träning i demokrati och samverkan.

Kommunens beredskapsarbete

I händelse av en krissituation finns risk att transporter och leveranser av varor inte kan nå Norrtälje kommun och att befolkningens matförsörjning blir mer beroende av vad som kan odlas lokalt. Höjd grad av egenförsörjning av livsmedel är därför en viktig åtgärd för att förbereda för en krissituation.

Mervärden av lokala småskaliga odlingsområden

Förstärkning av sociala stråk och platser

Möjlighet till småskalig odling som stadsbruk och kolonilotter kan fungera som lokala mötesplatser, i kvarteret eller i stadsdelen. Lokala odlingsområden förstärker det gemensamma offentliga rummet genom att skapa gröna platser att vara på och träffas. Att samlas på en plats med samma mål och förväntningar ger en gemensam identitet och samhörighet samt bidrar till upplevd trygghet i det offentliga rummet. Det gynnar den sociala samvaron i Norrtälje kommun.

Förbättrad folkhälsa

Gemensamma platser för odling och en grönare stadsbild förenar människor, bryter utanförskap och ensamhet och förbättrar psykisk och fysisk hälsa genom att öka känslan av meningsfullhet samt ge bättre förutsättningar för återhämtning. Det ger också ökad fysisk aktivitet, utevistelse i gröna miljöer, sundare matvanor och tillgång till ett tryggt socialt sammanhang.

Pedagogik

Gemensamma odlingsplatser ger en plats att lära sig om och inspireras av odling, natur, mat och näring. Det skapar också en pedagogisk utomhusmiljö för skolor och förskolor.

Förstärkning av grön infrastruktur och biologisk mångfald

Rätt planerat kan stadsodling vara en viktig del av stadens gröna infrastruktur, genom att de kan förstärka sammanlänkning av naturområden. Den kan också stärka den biologiska mångfalden, framför allt mångfalden av insekter och fåglar.

Odling som stöd för integration

Gemensamma odlingsområden kan bidra till att ge människor med olika bakgrund och erfarenheter möjligheten att tillsammans utveckla sina kunskaper och erfarenheter, men även möjligheter att lära sig svenska, knyta kontakter och skapa vänner.

Avgränsning av uppdraget

Uppdraget avgränsas till att undersöka möjligheterna till en ökad grad av egenförsörjning i stadsmiljö eller i närhet till större tätort. De analyser som gjorts

har utgått från uppställda kriterier i, eller i närhet av, Norrtälje stad, Rimbo och Hallstavik.

Gemensamma odlingar kan etableras även i närhet av mindre orter, på landsbygden eller i skärgården, och kriterierna är applicerbara även på dessa odlingar. Inom de områden som inte ligger i närhet till stad så finns det sannolikt stor möjlighet att hitta lämplig mark. I många fall är det en annan markägare än kommunen, och därför har uppdraget avgränsats till att inte behandla områden i eller i närhet av mindre tätorter, på landsbygden eller i skärgården.

Kolonilotter stärker arbetet med interna mål, program och planer

Interna mål, strategier och policys samt planer och planer under framtagande

Mål och budget 2024-2026

Uppdraget härrör från målområde 5, att Norrtälje ska förvaltas på ett miljö- och klimatmässigt hållbart sätt, genom inriktningsmål 5.2; Genom ny teknik möjliggöra för energi, material och näringsämnen att ingå i kretslopp. Uppdraget är ett nytt uppdrag till Planenheten på stadsbyggnadskontoret.

Småskaliga gemensamhetsodlingar för att öka egenproduktion av mat för höjd självförsörjningsgrad, tangerar även målområde 3 genom att det stärker Norrtäljes beredskap för kris och målområde 7 genom att det stärker människors egenmakt.

Under framtagande: Fördjupning av översiktsplanen för Norrtälje stad

I *Fördjupning av översiktsplanen för Norrtälje stad* som är under framtagande (granskningsförslag antaget KF 2024-04-08) är odling nämnd som ett socialt värde. Vidare finns ett ställningstagande om att nya park- och grönområden ska ha en anpassad utformning och innehåll utifrån kartläggningen av sociala värden för stadens friytor på ett sätt som resulterar i god tillgänglighet och en mångfald av aktiviteter i varje del av staden. Dessutom ska det planeras för en stad med en variation av parker utifrån storlek, innehåll och karaktär. Parker ska utformas för en större möjlighet för fler aktiviteter som resulterar i en stad med ökad parkvistelse. Parker ska också erbjuda en variation av aktiviteter för en mångfald av användare under en större del av dygnet och året.

Under framtagande: Översiktsplan 2050 Norrtälje kommun

I *Översiktsplan 2050 Norrtälje kommun* (Granskningsförslag antagen KS 2024-04-08) pekas pågående användning och ändrad användning ut i mark- och vattenanvändningskartan. I kategorin *Grönområde och park* ingår bland annat odlingslotter.

I samrådsförslaget (antagen KF 2023-02-06) pekas i den ändrade användningen pekas det ut ett område för odlingslotter vid Gottstastugan.

Fördjupning av översiktsplanen för Rimbo

I *Fördjupning av översiktsplanen för Rimbo* (antagen KF 2023-12-18) identifieras att delar av utvecklingsområdet *Bålbro Norra* ska utgöra ett nytt område för besöksområden och att västra delen av området blir tillgängligt för kolonilotter.

I tidigare *Förslag till fördjupning av översiktsplanen för Rimbo Samhälle i Norrtälje kommun* (antagen KF 201-05-10) föreslogs södra delen av Tomtaområdet i sluttningen ned mot Långsjön och området väster om mottagningsstationen i Vallby i sluttningen mot Vallbyån. Dessa två finns markerade på tillhörande plankarta.

Grönstrukturstrategi för Norrtälje stad

I *Grönstrukturstrategi för Norrtälje stad* (antagen KF 2016-11-06) identifieras att stadsodlingar blir en allt viktigare plats för pollinatörer när staden ökar med boende. Pollinatörerna identifieras vara en viktig del för de reglerande ekosystemtjänster. I strategin nämns koloniträdgårdar som grönytor men ingår inte i strategins undersökning med hänvisning till att de främst har ett annat syfte och inte är kommunal mark.

Miljö- och klimatstrategi

I Norrtälje kommuns *Miljö- och klimatstrategi* (antagen KF 2020-10-12) nämns inte odling specifikt men här sätts kommunens önskade läge för 2030, något som mer stadsnära odling kan hjälpa till att nå:

Norrtälje kommun säkrar hög biologisk mångfald med ett rikt och livskraftigt växt- och djurliv, genom såväl skydd som hållbar förvaltning, brukande och nyttjande. Norrtäljes identitet och attraktivitet som en kommun med skärgård, sjöar, vattendrag, odlingslandskap och skogar i ett småskaligt landskap stärks genom att biotoper restaureras och tillskapas, ekosystemtjänster förbättras samt att naturmiljöer och grön infrastruktur bevaras, restaureras, förstärks och förvaltas och används som en resurs vid utveckling.

Tillhörande ett av de artrikaste områdena i hela landet, tillvaratar vi våra unika förutsättningar och värnar arternas livsmiljöer och ekosystemens funktioner. Genom att öka takten i skyddet av tätortsnära natur är vi också det självklara valet för människor som vill vistas i och nära naturen och vid vatten utan att behöva ta sig långt hemifrån. Kommuninvånare och besökare har god tillgång till både bostadsnära natur och olika typer av större naturområden med hög biologisk mångfald för rekreation och ett rikt friluftsliv samt upplevelser av naturen såväl i tätort som på landsbygd. Kommunen uppmuntrar friluftsliv och underlättar vistelse i naturen för att bidra till ökad miljömedvetenhet, bättre folkhälsa, livskvalitet och välfärd.

Vidare anger strategin råd till kommunens invånare för att stärka den biologiska mångfalden, råd som kan användas i odlingsområden:

- *Låt gräsklipparen vila! Klipp ett område där ni kan spela boll eller ha en filt utlagd, men låt resten växa och få slå ut i blom.*
- *Ordna boplatser i din trädgård, exempelvis fågel- eller fladdermusholkar och bon för vilda pollinerare som exempelvis humlor. Den som inte har egen trädgård kan ofta också, med markägarens godkännande, göra detta inom allmänningar och naturmark.*
- *Tidigt på våren behöver nyvaknande bin och humlor tillgång till mat, då är vissa växter extra bra att ha på balkongen eller i trädgården: vintergäck, snödroppar, scilla, krokus, sippor, sälj, hassel och lönn.*
- *Anlägg ett fågelbad eller en damm. Alla småvatten är bra för mångfalden, särskilt insekter, fåglar och groddjur behöver vattenmiljöer.*
- *Välj gamla sorters perenner och rosor istället för nya till trädgården. Äldre sorter har ofta mer mat för pollinerande insekter än moderna sorter som förädlats fram för en viss färg eller form, på bekostnad av produktionen av pollen och nektar.*
- *Kompostera gammalt trädgårdsmaterial eller åk med det till återvinningscentralen. Släng det inte ute i naturen. Trädgårdsavfallet kan påverka miljön där det slängs negativt och bidra till spridning av främmande arter i vår natur*

Kolonilotter stärker arbetet med Agenda 2030

Småskaliga gemensamhetsodlingar i staden bidrar på fler sätt till de globala målen i Agenda 2030. Nedan presenteras de tydligaste kopplingarna som stadsodlingsområden bidrar med. Naturligtvis så kan gemensamma odlingar även finnas på landsbygden. Tydligast är mål 11, 12, 13 och 15, men det finns även kopplingar till flera mål.

Mål 11 – Hållbara städer och samhällen

Kolonilotter bidrar till gröna levande städer genom att odlingsbar jord i städer och samhällen bevaras och möjliggör även för människor utan egen mark till ökad självförsörjandegrad genom odlingskunskap och närodlad mat.

Mål 12 – Hållbar konsumtion och produktion

Odling ger medvetna konsumenter med kunskap. Ökad kunskap tenderar att leda till mer hållbart odlad mat i samklang med naturens förutsättningar. Personer som producerar en del av den egna maten värdesätter ofta maten högre vilket bidrar till minskat matsvinn.

Mål 13 – Bekämpa klimatförändringen

Småskalig och lokal odling leder till minskade transporter och ofta till minskad användning av gifter och mineralgödsel, vilket i sin tur minskar de fossila utsläppen.

Mål 15 – Ekosystem och biologisk mångfald

Odlingar i staden främjar den biologiska mångfalden bland både växter, insekter och djur.

Omvärldsspaning

Att odla tillsammans har djupa rötter i Sveriges historia. Redan i det gamla bondesamhället så odlade människor tillsammans. När människor började flytta in till städerna så minskade ofta möjligheterna till odling och självförsörjning, men med kolonirörelsens intåg till Sverige i början på 1900-talet så öppnades nya möjligheter. Koloniträdgårdsförbundet i Sverige menar att kolonilotter är ett tydligt lokalt bidrag till arbetet med de globala målen och att de bidrar till stadsmiljön med grönska och ekosystemtjänster som inte bara gynnar kolonister, utan hela samhället i stort.

Södertälje kommun har gjort ett omfattande arbete om odling i alla led – från stadsodling, skolodling och fritidsodling till yrkesmässigt lantbruk och yrkesmässig trädgårdsodling. De innefattar hela kommunen; såväl stad som landsbygd. De har en livsmedelsförsörjningsstrategi, en odlingsstrategi och en pollineringsplan och stödjer invånarna både i att utbilda sig inom de gröna näringarna och i att starta egna stadsodlingsföreningar.

Stockholm stad har i sina parkriktlinjer en riktlinje som säger att invånarna ska nå odling inom 1000 meter eller enkelt med kollektivtrafik. Vid planering och utveckling beaktas tillgänglighet och närhet till odlingsmöjligheter och i förvaltningen undersöks möjligheten att tillskapa stadsodling i relevanta delar av park- eller naturområdet i mån av intresse från de närboende. I deras handlingsplan för biologisk mångfald är ett av målen att uppmuntra odling som gynnar pollinatörer under hela växtsäsongen i koloniträdgårdar, trädgårds- och gårdsmiljöer. Den identifierar också ett behov av riktad information till stadens koloniträdgårdsföreningar om hur de kan bidra till att gynna den biologiska mångfalden.

Olika former av gemensam småskalig stadsodling

Odling kan ske i många olika former och omfattningar. Här syftas framför allt odling som sker på människors fritid, utomhus och på mark som ägs av kommunen eller annan markägare. Dessa småskaliga gemensamma odlingar kan bidra med flera olika värden till staden beroende på hur odlingsgemenskapen utformas. Odling i stadsnära lägen kan bland annat bidra till lokalproducerade grödor, skapa ett mer varierat stadsrum, bidra till utevistelse och skapa mötesplatser. Odling och att skapa platser för odling kan ses som en trygghetsskapande åtgärd eftersom odling kan bidra till gemenskap och mer rörelse inom ett område.

Odlingslott

Odlingslotter är områden med avdelade lotter som är främst inriktade på odling och egenförsörjning av livsmedel eller blomster. Inom vissa områden med odlingslotter får inga byggnader uppföras, utan det finns gemensamma skjul eller bodar för förvaring av utrustning, medan det inom andra områden finns möjlighet till mindre skjul eller bod för privat odlingsutrustning.

Kolonilott

Områden där odlingsmöjligheter kombineras med social samvaro och vistelse brukar benämnas kolonilotter. Inom området är fördelningen av odling för matproduktion, byggnation för vistelse och odling bara för trevnad ofta flytande. Många koloniområden har regler för maximal byggnadsstorlek, och en del har även riktlinjer för odlingarna.

Liten pallkrageodling

Småskalig odling i pallkragar kan se ut nästan hur som helst. Det kan vara allt från en pallkrage på en bostadsgård till flertalet pallkragar som sköts av en person eller flera personer gemensamt. Fördelen med odling i pallkragar är att de ofta är lätta att anpassa till platsens förutsättningar och att de kräver väldigt lite utrymme. Pallkrageodlingar kan göras mobila genom att kragarna står på pall och de kan finnas även i områden utan matjord, till exempel på tak, terrasser eller en bergknalle.

Gemensamhetsodling

Gemensamhetsodling är ett område med odlingsmark som brukas gemensamt av en grupp odlare. Det kan både vara en fast gemenskap eller en frivillig, mer tillfälligt sammansatt grupp av odlare. Gemensamhetsodlingar kan bedrivas i något större skala än egna lotter eftersom det samarbetas med alla moment i odlingen och blir därmed inte lika känsligt för eventuella förhinder hos enskilda odlare. Det är vanligt att gemensamhetsodlingar kan ha varierande inslag av uppdelning mellan odlare, så att de fungerar mer likt systemet med egna lotter.

Stadsbruk

Genom ett innovationsprojekt finansierat av Vinnova har samverkan mellan kommun, forskning och privata aktörer etablerat stadsbruk som ett nytt sätt att odla kommersiellt i stadsmiljö. I Angered i Göteborg och Botildenborg i Malmö finns exempel på stadsbruk och även en struktur som stöd till nya kommuner att etablera stadsbruk.

Fokus för idén med Stadsbruk ligger på att skapa framgångsrika odlingsföretag i stadsmiljö, och på långsiktigt lönsamma mikrojordbruk i staden. Stadsbrukens entreprenörskap för med sig tydliga kringvärden som sociala värden och biologiska värden. I Norrtälje kommun finns Stadsbruk Roslagen i Färsna.

Odlingsförmedling på privat mark

Det finns många olika möjligheter till odling på privat mark. Ofta så behöver inte kommunen interagera när överenskommelser om upplåtelse av privat mark till annan privatperson görs. Det är en form av delningsekonomi där ersättning kan vara både monetär, och utgöras av tjänster eller avkastning från odlingen. Ett strukturerat exempel är den webbaserade förmedlingstjänsten Co-Grow där personer som vill odla kan kopplas ihop med människor som av olika anledningar inte kan eller vill odla i sin trädgård själva.

Skolträdgård/Skolodling

Ligger antingen på skolgården eller utanför, kan vara gemensam för flera skolor och förskolor och ökar då samarbetet och gemenskapen mellan elever från olika enheter. I Norrtälje kommun finns exempel på odling kopplad till skola och lärande i Färsna. Skolträdgårdarna kan med fördel ligga i eller i anslutning till kolonilottområde för att ha gemensamt lärande.

Marina odlingslotter

I Göteborg har det genomförts försök och utveckling av koncept för marina odlingslotter. På försöksloten i Göteborg odlas alger, musslor och ostron. Marina odlingslotter kräver i dagsläget mycket större insatser än gröna odlingslotter och de finns ännu inte som möjlighet för invånare att ta del av.

Kolonilotter nuläge och historik

Historik

Kolonirörelsen uppstod i slutet av 1800-talet när allt fler människor började flytta in till städerna, och fick allt större betydelse i efterkrigstidens kristider. De var också ett viktigt inslag i städernas möjligheter att försörja befolkningen med mat i kristider då kolonilotterna möjliggjorde för människor att ha viss självförsörjning utan att äga egen mark. I takt med modernisering och globalisering så fick kolonilotterna en allt mindre betydelse för matförsörjning, men en allt större betydelse för människans behov av att komma ut i naturen och som gröna lungor i städernas alltmer hårdgjorda och exploaterade miljö. Fortfarande har koloniområdena en viktig funktion för den biologiska mångfalden och för att skapa social gemenskap.

Skolträdgården var under flera decennier kring sekelskiftet 1900 en naturlig del av många skolor. Barn lärde sig om trädgårdsskötsel samtidigt som många lärare odlade sin egen mat.

Nuläge befintliga kända småskaliga odlingsområden i Norrtälje kommun

- Varghedens kolonilottsförening, Vigelsjö, Norrtälje
- Ekbackens koloniträdgårsförening, Solbacka, Norrtälje
- Sjöängens odlargemenskap, Tomta, Rimbo
- Kolonilotter Grind, Norrtälje
- Stadsbruk Roslagen, Färsna, Norrtälje

Förutsättningar

Strategisk fysisk planering för småskaliga odlingsområden

Den fysiska planeringen är en viktig del i att säkerställa möjligheten för odling. För att få genomslag bör odlingsperspektivet integreras i hela planeringsprocesser, från översiktsplanering till bygglov. Det är viktigt att möjligheterna och ytor lämpliga för odling identifieras och inte byggs bort. Hur odling ska integreras i alla processer, bör identifieras.

Översiktlig planering

I översiktsplanen pekas kommunens långsiktiga planering av mark och vatten ut och fungerar även som en vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska nyttjas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Möjligheten och möjliga platser för odling och kolonilotter bör därav identifieras redan i översiktsplanen alternativt vid fördjupade översiktsplaner. Detta för att i ett tidigt skede säkerställa och avsätta mark som bedöms vara lämplig och på så sätt öka möjligheten för självförsörjning och beredskap inom kommunen. I den översiktliga planeringen är det även möjligt att analysera kommunen utifrån ett övergripande perspektiv och lokalisera kolonilotter/ odlingslotter jämt över kommunen och dess tätorter.

Detaljpaneläggning

Förutsättningarna för att skapa odlingsmöjligheter beror på bland annat på hur och om marken är planlagd. Detaljpaneläggningen kan möjliggöra eller förhindra möjligheten för odling.

Beroende på vilken typ av odling som ska ske kan marken vara planlagd för olika ändamål. Den småskaliga bostadsnära odlingen i form av exempelvis pallkragar eller växthus på bostadsgården, kan ses som ett komplement till markanvändningen bostäder. Detta kan ske när möjligheten för odling är till för att tillgodose de boendes behov. Eftersom denna mark generellt inte är kommunägd

har kommunen liten rådighet över detta, utan det krävs framför allt privata initiativ för att starta upp en sådan odling.

Vid större odlingsmöjligheter i form av odlingslotter och kolonilotter behöver marken vara planlagd för detta eller ligga utanför detaljplanerat område. Om marken är planlagd för odling specifikt förhindrar det dock andra användningar för marken. Marken får ej omfattas av annan eventuell reglering som kan vara i strid med upplåtelse för odling. Genom att planlägga marken som kvartersmark skapas möjligheter för att hyra ut odlingslotter/ kolonilotter.

Inom områden som är detaljplanlagda allmän platsmark exempelvis med markanvändningen Park får privat odling generellt inte ske eftersom allmän platsmark syftar till att tillgodose ett gemensamt behov och hållas tillgängligt för allmänheten. I markanvändningen Park ingår dock exempelvis att ha en visningsodling i mindre omfattning. Andra typ av gemensamma odlingar skulle kunna vara möjligt att anlägga inom områden för allmän platsmark förutsatt att området bidrar till ett gemensamt behov och upplevs som en offentlig plats som är öppet för allmänheten. Om odlingen sker på allmän platsmark får därav inte stängslas in eller utformas på ett sätt så att det upplevs som privat.

I Norrtälje kommun finns många äldre planer som kan ha planbestämmelser som kan möjliggöra för odling trots att de ej specifikt styr mot odling. Ett exempel på det är planbestämmelsen park eller plantering, som skulle kunna innebära odling, men där odlingen måste vägas mot andra allmänna intressen.

Bild 1: Bilden visar områden med planläggning (markerat i orange) i närhet av Kvisthamra

Tillfällig användning

I väntan på att ytor ska omvandlas kan de med fördel tillfälligt användas för odling. Detta kan vara ett sätt att skapa rörelse och aktivitet på platser som annars riskerar att stå öde, exempelvis i väntan på att en plan ska vinna laga kraft eller en byggnation ska påbörjas. Möjligheten för odling ska även ske genom olika tillfälliga projekt och därigenom ses som en del att tillgodose ett allmänt ändamål, det kan vara genom exempelvis integrationsprojekt eller som en del i att öka den biologiska mångfalden.

Juridiska förutsättningar för gemensam småskalig stadsodling

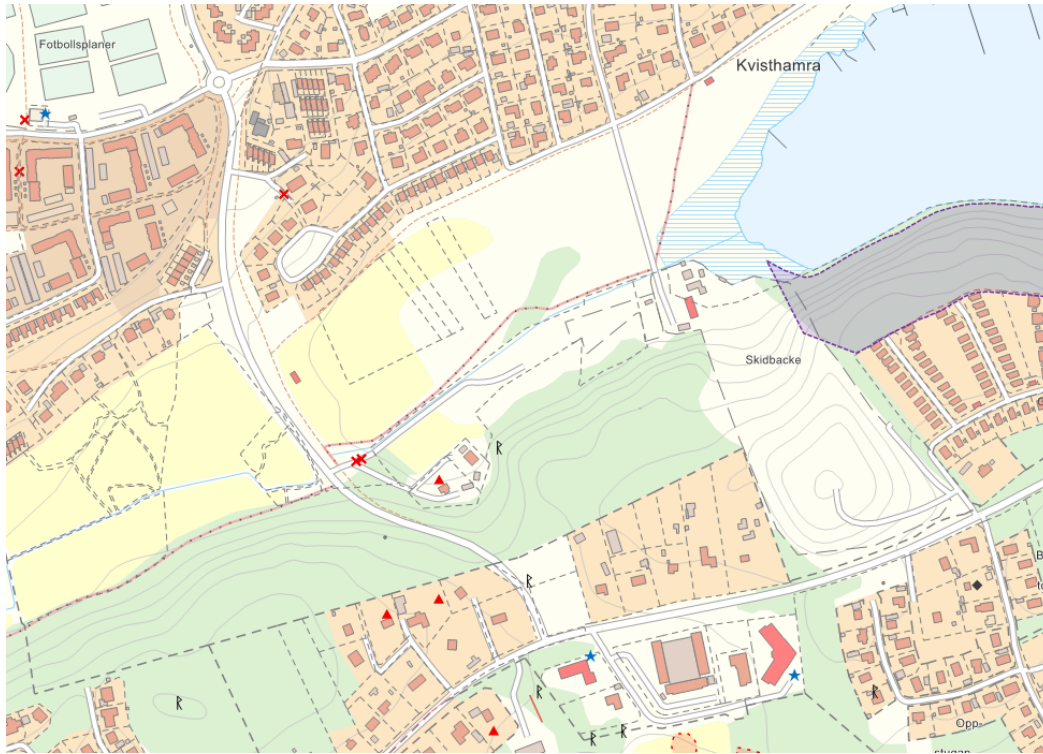
Markens lämplighet

Både miljöbalkens andra och tredje kapitel är tillämpligt vid etablering av kolonilotter och andra småskaliga stadsnära odlingsområden. Det innebär att marken ska vara lämplig för ändamålet och att allmänna hänsynsregler ska följas. Mark som tas i anspråk för odlingslotter ska vara lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Tillstånd till odlingsområden får inte ges i strid med detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan och bygglagen.

Strandskydd och andra områdesskydd

Många av Norrtäljes naturområden ligger i eller i närheten av områden som omfattas av strandskydd eller annat områdesskydd enligt miljöbalkens 7 kapitel.

Inom strandskyddsområde får inte åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur eller växtarter (miljöbalk 7 kap 15§). I närhet av strandskydd ska verksamheter säkerställa att den inte påverkar strandskyddsområdet negativt. För område med odling bör läckage av näringsämnen och växtskyddsmedel till recipient tas i beaktande för att inte påverka strandskyddsområde negativt. Näringsläckaget till recipienten kan bidra till övergödning och läckage av växtskyddsmedel kan påverka flora och fauna negativt. Dagvattendamm eller våtmarksområde som samlar upp näring bör anläggas, som kan användas för bevattning och att skapa fuktig miljö inom koloniområden. Dagvattenanläggningarna i anslutning till koloniområden kan även användas för att återföra utläckt näring från kolonilotterna till recipienten.

Bild 2: Bilden visar strandskyddsområde i närhet av Kvisthamra med grå markering.

För områden som omfattas av annat skydd av natur eller kultur bör det noggrant undersökas att iordningställande och brukande av kolonilotter eller annan småskalig gemensam odlingsform är förenlig med området skydd. Exempelvis får man inte inom ett biotopskyddsområde bedriva verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön (miljöbalk 7 kap. 11§)

Artskydd

Mark som tas i anspråk får ej innebära påverkan på skyddade arter eller riskera att försämra deras livsmiljö (Artskyddsförordning 2007:845). Artinventering behövs för att identifiera skyddade arter innan anläggning av område.

Naturvärden och ekosystemtjänster

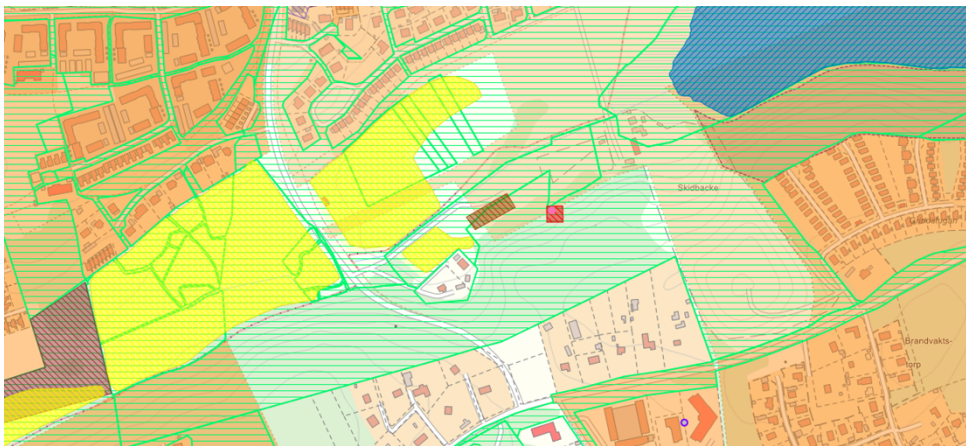
Mark som tas i anspråk får ej inneha höga naturvärden som påverkas negativt, eller riskera att påverka naturvärden i omgivande mark negativt. Inventering bör göras för att identifiera naturvärden. Vissa naturvärden är möjliga att kombinera med ett koloniområde, men både arter och biotoper kan påverkas starkt av det intensiva bruket av marken inom ett odlingsområde. Ekosystemtjänster i närområdet påverkas också av etablering av koloniområden. Liksom naturvärden kan ekosystemtjänster både stärkas och finnas kvar och omvandlas inom koloniområdena.

Spridningsrisk av olika arter bör tas i beaktande vid odling i närhet till känslig natur samt natur- och strandskyddsområden. Inom områden med odlingslotter kan spridning ske både genom att frön sprids med vind och vatten men även genom spridning från kompost och avfallshögar från odlingsområdet. Spridning av främmande arter kan regleras med bestämmelser vid arrende.

Kommunalt ägarskap och främjande på privat mark

För att kommunen ska kunna upplåta eller arrendera ut mark så måste den var i kommunalt ägarskap. Marken måste vara fri från pågående arrenden eller annan pågående upplåtelse.

För anläggning av odling på privatmark kan kommunen fungera som en inspiratör. Kommunen kan bidra med kunskap, temadagar och uppstartstöd.

Bild 3: Bilden visar områden med kommunalt ägarskap i grönt, samt områden som omfattas av arrenden i gult.

Fysiska förutsättningar för lämplig mark till gemensam småskalig stadsodling

Goda ljusförhållanden

Mark på vilken odlingslotter anläggs bör ha goda tillgång till ljus för att öka möjligheterna att kolonisterna lyckas med sin odling och får hög avkastning. Det innebär att det bör finnas god tillgång till direkt sol och dagsljus. Området kan gärna ligga i söderläge och det bör inte vara utsatt för skymmande träd eller byggnader annat än tillfälligt.

Jordmån

Området bör utgöras av mark med goda förutsättningar för tillväxt utan kontinuerlig tillförsel av jord. God jordmån innehåller ofta en hög halt organiskt material som kan brytas ned och frigöra näring. Området kan gärna ligga i en

svag söderslutning för att maximera solinstrålningen och värma upp jorden. Det kan förlänga odlingssäsongen likväl som att det skapar bättre förutsättningar under säsongen. Odlingsområdet kan gärna ligga skyddat för att minska blåst som kan skada mer känsliga grödor.

Vatten

Området bör ha god tillgång på vatten av god kvalitet under sommarhalvåret, antingen genom anslutning till vattennätet, genom upptag från ytvatten eller genom egen brunn eller damm. Upptag från ytvatten behöver sökas om tillstånd (vattenverksamhet). Koloniområdet kan gärna ligga i eller i närhet av en lågpunkt med hög markfuktighet för att minska bevattningsbehovet och på så sätt underlätta för odlare. Området bör dock inte ligga så att det blir regelbundet översvämmat eftersom det översvämmande vattnet kan förstöra odlingar och föra sig med oönskade föroreningar in i odlingarna.

Infrastruktur

Det måste finnas infrastruktur som stödjer en god tillgänglighet till kolonilottsområdet genom befintligt gång-, cykel- och motortrafik inklusive kollektivtrafik. För att odlare ska kunna frakta material till odlingsområdet så bör det även vara möjligt att köra till platsen eller till avlastningsplats i närheten.

Sociala förutsättningar för gemensam småskalig stadsodling:

Ökad kunskap

För att ge en god uppstart och säkerställa ett högt engagemang och kontinuitet bör det finnas kunskapshöjande aktiviteter lätt tillgängliga i anslutning till nya koloniområden. Ökad kunskap om odling och egenförsörjning är även fördelaktigt ur ett beredskapsperspektiv, och kan riktas även till personer som inte är aktiva odlare inom ett koloniområde. Det finns många olika sätt att öka kunskap om odling, nedan finns några förslag på hur kommunen kan stödja vid etablering av nya koloniområden eller utökning och bibehållande av gamla. En kunskapshöjande insats kan vara att varje koloniområde har en gemensam skol- och inspirationsträdgård. Den kan med fördel vara mera allmän.

Förslag på kunskapshöjande aktiviteter som kommunen kan utföra eller stödja:

- Enstaka föreläsningar
- Skolträdgårdar/pedagogiska trädgårdar
- Temadagar
- Uppstartsstöd till föreningar
- Studiecirklar
- Inrätta ett centrum för praktiskt och teoretiskt stöd för egenförsörjning av livsmedel

Huvudman för odlingslotter eller annan odling

För att starta verksamhet med odlingslotter bör en verksamhetsplan arbetas fram. Planen ska tydligt visa i vilken form odlingsverksamheten ska drivas, är tänkt att fungera och vilka delar som är aktuella för samverkan med kommunen. Det kan vara lämpligt att undersöka möjligheterna till gemensam samfällighetsförening eller odlarförening med kolonilottsområden i närheten, för att minska den administrativa bördan på föreningens styrelse. Kommunen kan bidra med stöd vid uppstart av odlarförening eller uppstart av odling inom bostadsförening.

God tillgänglighet och trygg miljö för odlare, besökare och förbipasserande

Det måste finnas god tillgänglighet till verksamhetsområdet genom befintligt vägnät. För att odlare ska kunna frakta material till odlingsområdet så bör det även vara möjligt att köra till platsen eller till avlastningsplats i närheten. Om odlingsområdet ska utvecklas till ett besöksmål så bör det ligga i närhet av promenadstråk eller kollektivtrafik. Området måste vara möjligt att göra till trygg, hälsosam och tillgänglig miljö för odlare, besökare och förbipasserande (med avseende på till exempel buller, luftkvalitet, risk).

Efterfrågan och intresse

Ett gemensamt småskaligt odlingsområde måste ha odlare som brukar marken. Intresset och efterfrågan kan påverkas av många olika faktorer. För att säkerställa att det finns tillräckligt intresse för att starta ett odlingsområde så bör en undersökning av efterfrågan göras. Efterfrågan kan till exempel påverkas av hur markägoförhållandena ser ut i omgivningen. Efterfrågan på odlingsmöjligheter kan till exempel vara större i ett område med många flerbostadshus än i ett område med många stora villatomter. Men efterfrågan kan också variera mellan de olika formerna av gemensamma småskaliga odlingar. På landsbygden kanske ett område där de sociala funktionerna är prioriterade skulle

fungera bra trots att många har egen mark att odla på. I en hektisk stadsmiljö kan en pallkrage på bostadsgården vara en attraktiv odlingsmöjlighet, eller kanske en gemensamt driven odling där alla hjälps åt efter förmåga, trots att man inte har tid att sköta en hel stor odlingslott på egen hand.

Förslag på kompletterande aktiviteter som lockar till gemenskap inom område med gemensam småskalig stadsodling

Gemensam samlingslokal

Gemensam samlingslokal främjar möten och samvaro genom gemensamma aktiviteter. En gemensamhetslokal kan med fördel även delas med en eller flera andra föreningar för att öka nyttjandegraden och minska kostnader för varje enskild förening. Lokalen kan då dessutom bidra till föreningsöverskridande möten och gemensamma aktiviteter.

Plats för sociala aktiviteter i närhet till odlingsområde

I nära anslutning till odlingsområde kan plats för picknik eller pop up-aktiviteter anordnas, till exempel pensionärsfika eller skördefest.

Gemensam fruktlund

Plats med flera olika fruktträd som både odlingsföreningens medlemmar och allmänheten kan plocka.

Förslag på nya platser för gemensam småskalig stadsodling

Nya föreslagna platser inom kommunen ges i anslutning till kommunens tätorter enligt urval av möjliggörande kriterier nedan. Platserna bör undersökas vidare för att få en heltäckande bild av platsens förutsättningar för gemensam småskalig odling. Flera av platserna kan ha någon form av områdesskydd eller andra utpekade värden. Flera av de föreslagna platserna har idag olika typer av arrenden över hela eller delar av den föreslagna ytan. Det bör undersökas vidare om arrendet utgör ett hinder för etablering av kolonilotter.

Förslag på nyanläggning av odlingsområden görs endast på kommunägd mark, för att säkerställa att kommunen har rådighet över genomförandet. Anläggning av nya odlingsplatser på privat ägd mark ska uppmuntras och inspireras till genom information och olika kunskapshöjande insatser. Metod och material för att stimulera till anläggande av nya odlingsplatser för privat ägd mark föreslås vara en uppgift att arbeta vidare med, se rekommendationer för vidare arbete nedan.

Urvalskriterier för sök av förslag på nya områden med GIS.

Möjliggörande kriterier, dvs kartlager som möjliggör nyanläggning av odlingsområde:

- Kommunalägd mark
- Ej planlagd mark
- Mark planlagd för ändamål jordbruksmark, odling och verksamhet
- Jordartskarta lera och moränlera
- Ekonomiska kartan från 50-talet, kan visa områden som tidigare brukats för odling. Områdena kan vara igenväxta och därmed kräva åtgärd innan anläggning

Kriterier att beakta, dvs kartlager som visar att nyanläggning av odlingsområde bör analyseras vidare:

- Planlagd mark för annat ändamål som ej är förenligt med odling
- Planlagd mark för annat ändamål som kan vara förenligt med odling
- Strandskydd
- Naturreservat
- Höga naturvärden enligt naturvärdesinventering
- Biotopskydd
- Översvämningskartan
- Hälsa och säkerhet, Förorenade områden (MIFO-områden)
- Arrenden, olika typer
- Kulturmiljö, olika lager
- Byggnadsminne

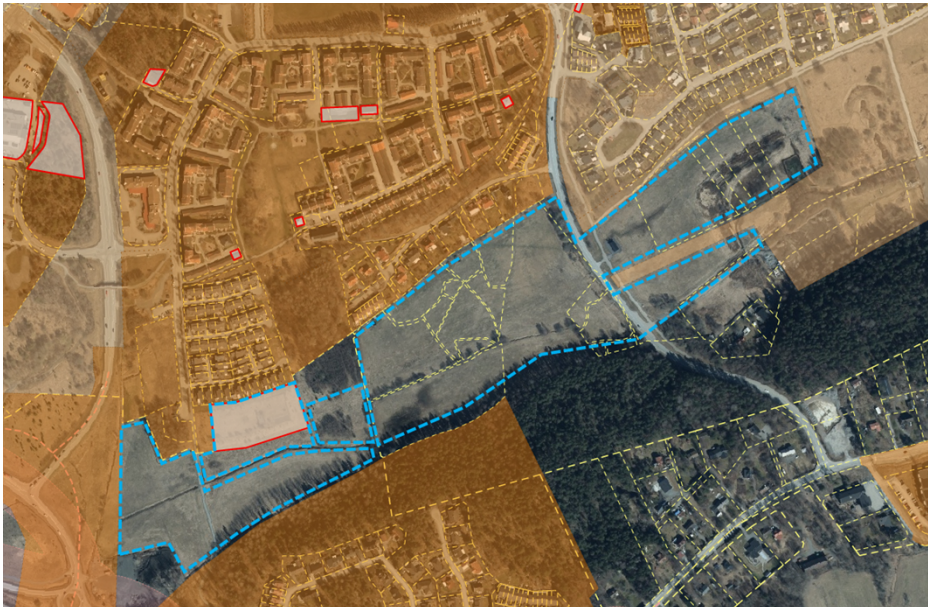

Förslag på etablering i Norrtälje Stad

Nedan presenteras nya föreslagna platser inom Norrtälje stad samt kortfattat vilka förutsättningar som råder på platsen.

Bolkadalen

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 4: Identifierad yta för odlingslotter i Bolkadalen markerad med blå streckad linje.

Campus Roslagen

- Ej planlagt
- Kommunägd mark/ Campus Roslagen AB
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart moränlera

Bild 5: Identifierade ytor för odlingslotter vid Campus Roslagen markerade med blå streckad linje.

Solbacka

- Planlagt för kvartersmark, odlingslotter
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 6: Identifierad yta för odlingslotter vid Solbacka markerad med blå streckad linje.

Lommaren intill Vaggan

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 7: Identifierad yta för odlingslotter vid Lommaren markerad med blå streckad linje.

Östhamra

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera, morän och moränlera

Bild 8: Identifierad yta för odlingslotter vid Östhamra markerad med blå streckad linje.

Vätövägen/Utvägen

- Planlagt för allmän plats, park. Område närmast Vätövägen planlagt för park eller plantering.
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 9: Identifierade ytor för odlingslotter intill Vätövägen/Utvägen markerade med blå streckad linje.

Solbacka/Lindholmen

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Finns befintliga arrenden på marken som måste beaktas.
- Jordart lera

Bild 10: Identifierad yta för odlingslotter intill Solbacka/Lindholmen markerad med blå streckad linje.

Nordrona militärens gamla kolonilotter

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Jordart lera, moränlera
- Nära byggnadsminne

Bild 11: Identifierad yta för odlingslotter intill Nordrona markerad med blå streckad linje. Till vänster visas en mindre omfattning och till höger en större.

Grindfältet

- Planlagt för antingen park (västra delen i blått område) eller skolgård (östra delen i blått område) eller prickmark-bostad (rött område)
- Kommunägd mark i blå
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera, morän.
- Ny planläggning ska eventuellt påbörjas för området
- Odling kan användas i utbildningssyfte kopplat till skolan

Bild 12: Identifierad yta för odlingslotter vid Grindfältet markerad med blå streckad linje.

Färsna

- Pågående planarbete där möjligheten för odlingslotter undersöks.
- Delar av området är planlagt för allmän plats, park.
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 13: Yta som för nuvarande är aktuell för planläggning markerad med blå streckad linje. Inom denna yta undersöks möjligheten för odlingslotter.

Förslag på etablering i Rimbo

Rimbo tomta och kilen

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera och torv

Bild 14: Identifierade ytor för odlingslotter vid Rimbo tomta och kilen markerade med blå streckad linje.

Rimbo Norra

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i området
- Jordart morän

Bild 15: Identifierad yta för odlingslotter vid Rimbo Norra markerad med blå streckad linje.

Bålbros Norra

- Västra delen av Bålbros norra föreslås i Fördjupningen av översiktsplanen för Rimbo utvecklas till ett område för kolonilotter.
- Kommunägd mark
- Området är idag planlagt för bland annat småindustri och park eller plantering.
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 16: Inom Bålbros Norra markerad med blå streckad linje identifieras det i Fördjupningen av översiktsplanen för Rimbo att odlingslotter kan lokaliseras.

Sandbanken norra och Bålbros södra

- Planlagt för park eller plantering, delar av området är planlagt för kolonilotter (se rödmarkering i figur x)
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera och morän

Bild 17: Identifierad yta för odlingslotter vid Sandbanken Norra och Bålbros södra markerad med blå streckad linje. Detaljplanlagt område för kolonilotter markerad med röd streckad linje.

Förslag på etablering i Hallstavik

Hallsta Häverödal södra

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart lera

Bild 18: Identifierad yta för odlingslotter vid Hallsta Häverödal södra markerad med blå streckad linje.

Hallstavik- Gottstastugan

- I samrådsförslaget av Översiktsplan 2050 Norrtälje kommun (antagen KF 2023-02-06) föreslås nya odlingslotter vid Gottstastugan.
- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Anslutning till teknisk infrastruktur behöver undersökas vidare.
- Jordart morän och torv.

Bild 19: Identifierad yta för odlingslotter vid Hallstavik- Gottstastugan markerad med blå streckad linje.

Kusbyvägen

- Ej planlagt
- Kommunägd mark
- Teknisk infrastruktur i närheten
- Jordart morän

Bild 20: Identifierad yta för odlingslotter vid Kusbyvägen markerad med blå streckad linje.

Behov av kommunala och externa resurser för fortsatt arbete mot ökad självförsörjandegrad

När område är identifierat och uppstart av odlingsområde av någon form ska genomföras krävs resurser. Följande resurser har identifierat som möjliga att ingå i organisation från planering och genomförande och färdigställt odlingsområde. Resursbehovet anpassas beroende på vilken typ av odlingsområde som ska etableras, men behov av förankring med strategisk grupp kan ske i alla projekt för att hitta synergieffekter och skapa en fullständig kartläggning som kan ligga till grund för beredskapsarbete med stärkt egenförsörjning av livsmedel inom kommunen.

Innan projektstart - resurser från kommunorganisationen för vidare utredning av enskilda lokaliseringar

Mark- och exploateringsenheten: Markförvaltare: Avtal och arbete inför upplåtelse av kommunal mark. Utredning av avgränsning av lämpliga lokaler som är möjliga att upplåta för privat verksamhet i samverkan med kommunen.

Planenheten: Miljöplanerare/Ekolog/Projektledare hållbarstadsutveckling:

Utredning behov och lämplig form av odlingsområde samt förutsättningar på platsen.

Gatu- och parkenheten: Utredning av påverkan på allmän platsmark.

Näringsliv: Samverkar om någon form av kommersiell verksamhet kan finnas på platsen.

Socialkontoret: Utredning av möjligheter och behov av platser för arbetsträning och/eller social verksamhet.

Projektledare: för att hålla ihop och internt samordna kommunens resurser. Projektledaren kan vara samma person som någon ovan men behöver inte vara det.

Initialt skede inför uppstart – externa resurser och/eller deltagande kommunal förvaltning

Verksamhetsledare/samfällighetsledare: Planering av verksamheten och anläggning av odlingslotterna. Viktigt att det finns en väl genomarbetad plan för drift och eventuell samverkan med olika kommunala enheter.

Markentreprenör: Beredning av mark inför uppstart av odling.

Arbetshandläggare: Planera och förmedla arbete till personer som behöver arbetsträning om möjligheter och behov finns

Kontinuerlig drift – externa resurser och/eller deltagande kommunal förvaltning

Mark och exploateringsenheten: Markförvaltare: Avtal

Verksamhetsledare/Samfällighetsledare: Leda arbetet med rekrytering av odlare inom samfällighet eller annan verksamhetsform. Viktigt att det finns en väl genomarbetad plan för drift. Planera och driva samverkan med olika kommunala förvaltningar/kontor.

Risikanalys

Risk för lågt intresse hos invånare

Risk för lågt intresse hos invånare kan leda till att det blir svårt att arrendera ut alla lotter inom ett område. Det kan i sin tur leda till att befintliga odlare kan få svårare att kontrollera ogräs och inträngande växtlighet från oskötta lotter. Risken minskas främst genom att göra en grundlig behovsanalys/intresseanalys i närområdet till den planerade odlingen, för att undersöka invånarnas intresse. Risken kan även minskas genom att säkerställa ett lättskött och attraktivt område som kan ge en sekundär funktion som besöksmål som komplement till den primära funktionen odling.

Risk för osämja i granngemenskap

Risk att grannar överklagar arrende för odlargemenskap. Det kan skapa osämja och försämra möjligheterna till en livskraftig odlargemenskap baserad på ideella krafter.

Risk för skadegörelse

Risk för skadegörelse eller annan oförutsedd händelse om inte områden inhägnas. Inhägnaden kan då motverka de sociala värdena. Beroende på omgivning och möjlighet till social kontroll bör det utvärderas hur gränsen mellan det offentliga och privata ska markeras.

Risk för spridning av främmande arter

Risken för spridning av främmande arter från odlingsområden kan minskas genom tydliga riktlinjer för de faktorer som riskerar bidra till spridning, till exempel

genom att säkerställa en gemensam kontrollerad och avgränsad kompost för odlingsområdet.

Risk för läckage av näringsämnen och kemikalier

Risk för läckage av näringsämnen och kemikalier från odlings och kolonilottsområden. Risken kan minskas genom reglering av vilka kemikalier och växtskyddsmedel som får användas inom området. Risk för läckage av näringsämnen kan minskas genom en gemensam kompost och rutiner för återförsel av näringsämnen inom odlingen.

Identifierade åtgärdsområden att arbeta vidare med:

Föreslagen process för vidare arbete med etablering av områden för höjd egenförsörjning av livsmedel

Steg 1: Avdela resurser och projektgrupp för att i detalj undersöka områden.

Steg 2: Utredda lämpliga huvudmän för olika typer av gemensamma odlingsområden, för att säkerställa genomförbarheten av förslaget.

Steg 3: Kommunen tar ställning till fortsatt samarbete och avsätter resurser om beslut fattas att samarbetet ska drivas vidare.

Förslag på fortsatt arbete:

- 1 Arbeta fram en bredare strategi som även innefattar handlingsplan för yrkesmässigt lantbruk (inklusive djurhållning) och yrkesmässig trädgårdsodling samt riktlinjer för arrenderad kommunal odlingsmark. Syftet med en sådan strategi är att visa hur kommunen utifrån sina olika roller och funktioner ska främja lokal odling samt värna den odlingsbara marken. Strategin ska också visa vad andra aktörer kan göra för att främja odling. Den skulle komplettera den jordbruksmarksstrategi som tas fram, som fokuserar på fysisk planering.
- 2 En djupare analys av föreslagna lokaliseringar och ett förslag på förstärkning med odling i områden i behov. Analysera efterfrågan på olika typer av odlingsmöjligheter på olika platser i kommunen.
- 3 Fördjupa historiken och sambanden med Roslagens odlingshistoria, detta skulle kunna göras inom ramen för arbetet med kulturmiljöprogrammet.

- 4 Identifiera skolgårdar i behov av skolträdgårdar
- 5 Ta fram riktlinjer för skötsel av kommunalägd mark med odling, bland annat med avseende på biologisk mångfald, miljö och gemensamma träffpunkter.
- 6 I samverkan med Landsbygds- och skärgårdsrådet arbeta fram strategier för att stödja lokal gemensam småskalig odling även på landsbygden och i skärgården, samt tydliggöra vilket behov av stöd som behövs från kommunen, t ex genom en förmedling där markägare kan hitta odlare och tvärtom.
- 7 I samband med framtagandet av Norrtälje kommuns Parkplan undersöka möjligheterna att utveckla odlingsområden med fokus på att etablera och stärka sociala kontakter, för att öka de socialekologiska värdena i kommunens parker.
- 8 Utredning av möjligheter till marina odlingslotter.

Referenser

Lagrum:

Artskyddsförordning 2007:845

Miljöbalk 2 kap. 2-6 §§, 3 kap 1-3, 6 §§, 7 kap. flertal §§

Plan och bygglagen, flertal kapitel och §§

Websidor

[Koloniträdgårdsförbundet – Tillsammans stärker vi kolonirörelsen](#) (2024-04-26)

[Odlä - Södertälje kommun \(sodertalje.se\)](#) (2024-04-26)

[Odlä i stan - Stockholms stad \(parker.stockholm\)](#) (2024-04-26)

[Kräver fler kolonilotter till grönsaksodling – hänvisar till krisberedskap | SVT Nyheter](#) (2024-04-26)

[Stadsbruk | Vinnova](#) (2024-04-26)

[Stadsbruk Roslagen – den gröna inkubatorn - Coompanion](#) (2024-04-26)

[Co-Grow – Dela odlingsglädje](#) (2024-04-26)

[Marina kolonilotter – odling under ytan | Havet, Göteborgs universitet](#) (2024-04-26)

Personliga kontakter

Personlig intervju med Ulrika Flodin Furås, författare till boken "*Stadsodlingens historia*" och redaktör för tidningen Kolonilotter som utges av Koloniträdgårdsförbundet. 2024-03-21.